

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARINDA YER ALAN BİREYSEL ÇALGI DERSİ KAPSAMINDA “KANUN”

“Kanun” in the Context of Instrument Training and Pedagogy Courses in the Undergraduate Program of Music Education

Muattar Demet DOĞRUÖZ*

ÖZ

Müzik öğretmenliği lisans programında, müzik öğretmeni adaylarına mesleki yeterlilik kazandırmak üzere planlanmış dersler yer almaktadır. Bu dersler arasında yer alan Bireysel Çalgı ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi dersleri, müzik öğretmeni adayına seçmiş olduğu bir çalgı üzerinde mesleki yeterlilik kazandırmayı amaçlar. Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) eğitim fakültesi yapılanmasında çalgı eğitimi, 4 yıllık / 8 yarıyılık bir süreç içinde bireysel olarak sürdürülmektedir. YÖK'ün yayınlamış olduğu müzik eğitimi anabilim dalı ders içerikleri incelendiğinde, “Bireysel Çalgı” ve “Bireysel Çalgı ve Öğretimi” başlıkları altında yer alan çalgılar arasında kanun çalgısının yer almadığı görülmektedir. Buna karşın çalışma kapsamında üniversitelerin internet adresleri üzerinden yayınlanmış oldukları programlar çerçevesinde yapılan incelemede, Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun derslerinin, 4 üniversitenin anabilim dalı ders programlarında yer aldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada kanunun müzik öğretmenliği programlarında kullanılabilirliği, belirgin icra özellikleri, eğitim fakültelerinde yer alma durumu incelenmiştir. Bunlara ek olarak iki üniversitenin ders bilgi paketlerinde açıklanan Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun ders içeriklerinin karşılaştırması yapılarak kanun eğitiminde standardizasyon ile ilgili inceleme yapılmıştır. Çalışmanın amacı, kanun çalgısının müzik öğretmenliği lisans programlarında yaygınlaşmasını sağlamak ve YÖK'ün yayınlamış olduğu ders programında Bireysel Çalgı ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi dersleri adı altında yer alan çalgılar içerisinde kanun çalgısının da eklenerek güncellenmesi gerekliliğini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel çalgı, kanun eğitimi, lisans programı, müfredat, müzik öğretmenliği.

ABSTRACT

In the music teacher education program defined by Higher Education Institution, music lessons are planned to provide professional qualification to music teacher

candidate. Among these courses, instrument training and pedagogy courses aim to give professional competence to music teacher candidates within a period of 4 years/8 semesters. When the course content of the music education program, published by Higher Education Institution, is examined, it is seen that the instrument *kanun* is not included among the instruments. On the other hand, it was determined that the courses of *kanun* training and pedagogy were included in the curriculum of four universities. In this article, the use of the *kanun* in music teaching programs, its distinctive executive characteristics, and its inclusion in education faculties are examined. In addition, comparing the lesson contents of the courses of two universities, an examination was made about the standardization in *kanun* training and pedagogy. The aim of this study is to provide that the instrument *kanun* become common in music teacher education programs and to present the need for its inclusion to the instrument training and pedagogy courses listed by Higher Education Institution's published program.

Keywords: Bachelor's program, curriculum, instrument training, kanun education, music teacher education

GİRİŞ

Müzik eğitimi anabilim dalları, müzik öğretmeni yetiştirme amacıyla eğitim fakülteleri çatısı altında mesleki müzik eğitimi veren kurumlardır. 1924 yılında Musiki Muallim Mektebi'nin kurulması ile başlayan müzik öğretmeni yetiştirme süreci, günümüzde üniversitelerin bünyesinde, eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında varlığını sürdürmektedir. Müzik öğretmenliği lisans programında, müzik öğretmeni adaylarına mesleki yeterlilik kazandırmak üzere, sekiz yarıyılı kapsayacak şekilde planlanmış dersler yer almaktadır. Planlanmış olan bu dersler, YÖK tarafından "Müzik Öğretmenliği Lisans Programı" ve "Müzik Öğretmenliği Lisans Programı İçerikleri" başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Lisans programında yer alan Bireysel Çalgı ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi dersleri, müzik öğretmeni adayına seçmiş olduğu bir çalgı üzerinde mesleki yeterlilik kazandırmayı amaçlar. Bireysel Çalgı dersleri "I, II, III, IV, V, VI, VII" olmak üzere yedi dönem devam eder. Sekizinci son dönemde "Bireysel Çalgı ve Öğretimi" adı altında yer alan dersle birlikte çalgı öğretimi sonlanır. YÖK'ün yayınlamış olduğu lisans programı ders içerikleri incelendiğinde, Bireysel Çalgı ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi başlıkları altında yer verilen çalgıların; keman, viyola, viyolonsel, kontrbas, bağlama, flüt, ve gitar olduğu belirlenmiştir (YÖK, 2017). Ayrıca bu araştırma kapsamında yapılan incelemede Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun derslerinin, dört üniversitenin açıklamış olduğu ders programlarında yer almakta olduğu tespit edilmiştir. Bu incelemeye göre Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi ve Harran Üniversitesi müzik öğretmenliği programlarında kanun eğitimi yer almaktadır. Kanun eğitiminin yer aldığı bu dört üniversiteden

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesinde olmak üzere iki üniversitede kanun eğitimi dersi içerikleri, ders bilgi paketleri halinde yayınlanmıştır.

Kanun, Belirgin İcra Özellikleri ve Müzik Eğitiminde Kullanılabilirliği

10. yüzyılda büyük İslam âlimi Farâbî tarafından icad edildiği rivayet edilen kanun, aslında köken bakımından Antik Çağa, eski Mısırlılar'a, Sümerler'e ve dünyanın daha birçok farklı medeniyetine uzanan bir tarihin ve coğrafyanın ürünüdür. Bu nedenle kanunla benzer özellik taşıyan çalgılar, değişik isimlerle, değişik kültürlerde karşımıza çıkmaktadır. Aslı yapısı, düz bir tahta üzerine paralel olarak gerilmiş tellerden oluşan bu çalgılar, çeşitli şekli farklılıklarla Japonya'da "Koto", Finlandiya'da "Kantele", Macaristan'da "Hungarian Zither", Estonya'da "Kannel", Rusya'da "Gusli", Kore'de "Kayagum" ve Arabistan'da bizdeki gibi "Kanun" adıyla kullanılmaktadır. Lir, Çeng, Harp, Santur da aynı prensiple yapılmış enstrümanlardır (Güngör 1999: 41).

Kanun kelimesinin organologlar tarafından Yunanca "kanon"dan türediği kabul edilir. Türk Müziği'nin telli çalgılar sınıfının üyesi olan kanun, 3,5 oktav ses aralığına sahiptir. Her bir sırada üç tel olmak üzere, 26 sestem oluşan kanun, 78 tele sahiptir. 20. yy'ın başlarında 24 sesli kanun standart kabul edilirken, günümüzde kanunla yapılan müziğin gelişmesi ve değişmesiyle 26 sesli kanun standart haline gelmiştir. Bunun dışında 22 ve 36 sesli kanunlar da bulunmaktadır (Baktağır 2014: 5).

Kanunun geleneksel bir çalgı olmasının yanında dünya müziklerinin de icrasına uygunluğu, kapsadığı geniş ses alanının ifade çeşitliliğine katkı sağlaması, solo ve eşlik çalgı olarak kullanım yeterliliği, çift el çalış tekniği ile çok sesli icraya elverişli olması, icra süslemesi teknik imkanlarının zenginliği, ses gürlüğü açısından güçlü çalgılardan biri olması ve taşınabilir olması gibi hususlardan dolayı eğitime elverişli bir çalgı olduğu söylenebilir. Kanun eğitiminin başlangıcında mızrap çalışmaları ve etütler, öğrencinin çalışma disiplini ile doğru orantılı olarak yaklaşık iki ders dönemi boyunca eserlere ön hazırlık sağlar. Öğrenci eser çalmaya hazır duruma geldikten sonra, sırasıyla başlangıç eserleri, orta seviye eserler ve ileri seviye eserleri ile paralel olarak seviyelere göre etütler ve mızrap çalışmalarına devam ederek çalgı üzerinde hakimiyet kazanır. Kanun üzerinde yer alan mandal sistemi başlangıçta karmaşık görünse de, hazırlayıcı etütler ile birlikte başlangıç eserleri içerisinde küçük değiştirici işaretler kullanılarak mandallara kolaylıkla adapte olunur. Kanun eğitimine başlanıldığı ilk andan itibaren, akordu yapılmış bir kanundan, hoşça gitmeyecek nitelikte ses çıkmayacağı için öğrenci çalışma motivasyonu kazanır, başlangıç aşaması da öğrenci için keyifli bir sürece dönüşür. Kanun edinme sürecinin öğrenci açısından zorluğu, aynı kalite sınıfında yer alan diğer çalgılara nazaran daha pahalı olmasıdır. Ancak son dönemlerde kanun yapımcılarının öğrenciye özel fiyatlı kanunlar tasarlıyor olmasının, bu zorluğu hafifletmiş olduğu söylenebilir. Bu bağlamda sedef kakmaları ve işlemeleri açısından daha sade görümlü kanunlar tını açısından değişmemekte, öğrenciler için rahat alım seçeneği sunmaktadır.

Kanun eğitimine öğrenci motivasyonu açısından bakıldığında, çalgının akordu yapıldıktan sonra ilk öğrenme aşamasında dahi niteliksiz ses çıkarma şansı olmaması, çalgının üzerinde yapılan küçük dokunuşların bile melodik ses çıkarmaya yetmesi gibi özelliklerinden dolayı içsel olarak kanuna kolayca adapte olunduğu söylenebilir. Ayrıca birçok çalgıda eğitime erken başlamak, kemik gelişimi, kasların şekillenmesi gibi hususlar bakımından önemli görülmektedir. Kanun, erken eğitim ile avantaj sağlamakla birlikte, çocukluk çağından sonra eğitime başlayan biri için aşılması zor güçlükler sunmaz. Dolayısıyla kanunun bahsi geçen özelliklerinden dolayı bireysel çalgı eğitimi kapsamında yer alabilecek işlevselliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Kanun eğitiminde yaygın olarak bilinen kanun metodları; İsmail Şençalar'ın basım tarihi 1976 olan *Kanun Öğrenme Metodu*, Ahmet Lütfi Taşçı'nın 1978 basım tarihli *Kanun Öğrenme Metodu*, Ümit Mutlu'nun 1998 basım tarihli *Kanun Metodu*, Gültekin Aydoğdu –Tahir Aydoğdu'nun 2004 basım tarihli *Kanun Metodu*, Halil Karaduman'ın 2007 basım tarihli *Kanun Metodu*, Özdemir Hafızoğlu'nun 2009 basım tarihli *Kanun Egzersizi ve Eğitimleri*, Pınar Somakçı'nın 2001 basım tarihli *Kanun Eğitime Giriş* ve Ömer Özden'in *Kanun İçin Egzersizler ve Arpej Teknikleri*'dir. Bunlara ek olarak Göksel Baktagir'in 2014 yılında yazmış olduğu "*Kanun Sazında Sağ ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler ve Saz Eserleri*" yüksek lisans tezi, Ayşegül Kostak Toksoy'un 2006 yılında yazmış olduğu "*Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler*" sanatta yeterlilik tezlerinin kanun eğitiminde önemli birer kaynak niteliğinde çalışmalar olduğu düşünülmektedir. Göksel Baktagir'in son yıllarda üzerinde çalışmakta olduğu çocuklar için kanunu öğrenmeyi kolaylaştıracak "*Mini Kanun Metodu*" da basıma hazırlanmaktadır. 2015 yılında, Kanun Festivali ve Sempozyumu'nda "*Mini Kanun Projesi*"nin tanıtımını yapan Baktagir, kanunun temel müzik eğitimine elverişli bir çalgı olduğunu belirtmektedir. Bu proje kapsamında Baktagir'in hazırlamış olduğu "*Mini Kanun Metodu*" aynı zamanda müzik eğitimi anabilim dalları açısından da önem arz etmektedir. Özellikle son sınıf derslerinden olan Bireysel Çalgı ve Öğretimi dersi için kullanılacak materyaller kapsamında Baktagir'in bu çalışması, erken yaş kanun eğitimi için örnek teşkil edecektir.

Kanun eğitimi, mesleki müzik eğitimi veren Türk müziği devlet konservatuvarları, güzel sanatlar fakülteleri, belediye konservatuvarları ve eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında ders kapsamında yürütülmektedir. Kanun eğitiminde kullanılmak üzere bugüne kadar yazılmış metodların yanı sıra tezler ve akademik çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır fakat yeterli değildir. Özellikle günümüzde geleneksel çalış tekniklerinin yanı sıra yeni dönem icracıları kanun çalgısını adeta piyano ve arp gibi icra etmekte, bu öncü teknikler, uygulamada varlıklarını geliştirerek sürdürmektedir. Toksoy 2006'da yazmış olduğu sanatta yeterlilik tezinde bu yeni teknik ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır.

Son 30 yıldır kanunda yeni ve farklı birtakım çalgı teknikleri ve süslemeler söz konusudur. Ayrıca kanunun orkestra, popüler veya alternatif müzik toplulukları gibi farklı müzik sahalarna girmesi sonucu ortaya çıkan ve gün geçtikçe gelişerek veya değişerek farklılaşan yeni çalgı teknikleri ve süslemeleri, "modern çalgı teknikleri" veya "yeni çalgı teknikleri" olarak adlandırılabilir (Toksoy 2006:6).

Buna ek olarak Uludağ ve Devocioğlu 2017 yılında yayınlamış oldukları makalede, "Kanun, kullanım şekilleri bakımından piyanoya önemli ortak noktaları barındırmaktadır. Özellikle, sağ ve sol elin üstlendiği görevlerin iki çalgıda da benzerlik göstermesi göze çarpmaktadır. Örneğin hem piyanoda hem de kanunda sol el ile eşlik yaparken sağ elinde ezgiyi çalınabilmesi mümkündür" diyerek kanunun çok sesli olarak kullanımını piyanoya benzeterek tarif etmektedirler (Uludağ ve Devocioğlu, 2017: 1018). Yeni dönem icrasında yer alan bu tekniklerin kanun eğitiminde kullanılmak üzere yazılı kültüre aktarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma kapsamında Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun derslerinin müzik eğitimi anabilim dalı programlarında yer alma durumu, 09.10.2017-29.10.2017 tarihleri arasında üniversitelerin internet adresleri üzerinden yayınlanmış oldukları programlar çerçevesinde tanımlanmıştır.

2. Karşılaştırması yapılan Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun ders içerikleri, 09.10.2017-29.10.2017 tarihleri arasında üniversitelerin internet adresleri üzerinden yayınlanmış oldukları ders bilgi paketleri ile sınırlandırılmıştır.

Müzik Eğitimi Anabilim Daları Lisans Programlarında Kanun Çalgısının Yer Alma Durumu ve Ders İçeriklerinin Karşılaştırılması

Bu araştırma kapsamında üniversitelerin internet adresleri üzerinden yapılan incelemede 2017-2018 eğitim yılı itibari ile Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun dersleri, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (MSKÜ), Gazi Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi (EÜ) ve Harran Üniversitesi olmak üzere dört müzik eğitimi anabilim dalında (ABD) yer aldığı görülmektedir. Bireysel Çalgı-Kanun ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun ders içerikleri, bu dört anabilim dalından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesi olmak üzere iki anabilim dalında açıklanmıştır.

Tablo 1. MSKÜ ve EÜ Müzik Eğitimi ABD Bireysel Çalgı (I, II, III, IV, V, VI, VII) ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi Ders İçeriklerinin "Hedefler ve Öğrenme Çıktıları" Çerçevesinde Karşılaştırılması

	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi		Erzincan Üniversitesi	
	Hedefler	Öğrenme çıktıları	Hedefler	Öğrenme çıktıları
Bireysel Çalgı I	<ul style="list-style-type: none"> Aşamalı olarak teknik alıştırma etütleri çalma Türk müziği ses sistemine göre kanunun teknik parçalarını kullanma Bireysel gelişimine uygun literatürü tanıma Kanunu akortlama becerisi kazanma amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanunun tarihsel gelişimini bilir, temel teknikleri kavrar Sağ ve sol el parmaklarını doğru çalma pozisyonunda kullanır Türk müziği ses sistemine göre kanunun teknik parçalarını kullanır Kanun icracılarını tanır, düzenli ve sistemli çalışma alışkanlığı kazanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilere bireysel kanun çalgısının tarihi gelişimini ve teknik özelliklerini tanıtmak Kanun çalmaya yönelik temel davranışların kazandırılmak Kanun yapımı ve icracıları Boş tellerde çeşitli tartım çalışmaları, değişik metronom değerlerinde icra edilmesi. 	<ul style="list-style-type: none"> Bireysel çalgısının Türk Musikisindeki yeri ve önemini kavrar Bireysel çalgılarının teknik özellikleri hakkında bilgi sahibi olur Bireysel çalgılarında Türk musikisindeki farklı makamlarda, usullerde ve formlarda eser çalabilir.
Bireysel Çalgı II	<ul style="list-style-type: none"> Aşamalı olarak teknik alıştırma etütleri çalma Türk müziği ses sistemine göre kanunun teknik özelliklerini kullanma Arpej tekniklerini uygulama Başlangıç düzeyi etütlerini transpoze çalma amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> İki eli seri ve doğru olarak kullanır Arpej ve akorları doğru ve yerinde kullanır Glisando, tremolo, stakato, çarpma tekniklerini doğru ve yerinde kullanır Etütleri transpoze çalar Başlangıç eserlerini icra eder Düzenli ve sistemli çalışma alışkanlığı kazanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanunda mandal kullanımını öğreterek basit makam ve usullerde uygulamalar yapmak. Bemol ve diyezlerle ilgili kromatik çalışmalar ve mandal kullanımını Rast makamı ve kanun icrasındaki öğretimi, örnek makam tarifi alıştırılmaları Hüseyini, uşşak makamları ve bu makamlardaki segâh, eviç perdelerinin uygulamaları Nim sofyan, semai ve Türk aksağı usullerindeki örnek eser çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanun mandallarına hakimiyet kazanarak en az 4 kromatik etüt çalar.
Bireysel Çalgı III	<ul style="list-style-type: none"> Türk Müziği kuramını öğrenme ve çalgı üzerinde uygulama Basit makamların çalgı üzerindeki alıştırılmalarını uygulama Basit makamlarda yazılmış başlangıç eserlerini doğru bir teknikte icra etme Başlangıç düzeyi eserlerini transpoze çalma amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türk Müziği kuramını bilir Basit, birleşik ve şed makamları tanımlayabilir, ayırt eder Buselik makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Kürdi makamını tanır çalgı üzerinde uygular Rast makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Uşşak makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Bayati makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Başlangıç düzeyi makamsal eserlerini icra eder. 	<ul style="list-style-type: none"> Farklı formlarda eser icraları ile Türk müziği repertuarının geliştirilmesi Kız neyi ve mansur akortlarının kavratılması Transpoze çalışmaları, çeşitli perdeler üzerinden yazılmış alıştırılmalar Akor teknikleri Taksim çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> Bireysel çalgılarında Türk musikisindeki farklı makamlarda, usullerde ve formlarda eser icraları Çeşitli perdeler üzerinden yazılmış alıştırılmalar, akor teknikleri, çeşitli makamlarda eser icraları.

<p>Bireysel Çalgı IV</p>	<ul style="list-style-type: none"> Basit makamların çalgı üzerindeki alıştırılmalarını uygulama Birleşik makamların çalgı üzerindeki alıştırılmalarını uygulama Orta zorluk düzeyinde yazılmış eserleri icra edebilme amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Hüseyni makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Muhayyer makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Karcıgar makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Nikriz makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Mahur makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Saz Semai, Peşrev, Sırto ve Longa formlarını kavrar. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanun icrasında süsleme tekniklerinin öğretilmesi (staccato, glissando, nüans çalışmaları) Çeşitli kanun icracılarının tavırlarının tanıtılması (Vecihi Daryal Ahmet Yatman, Ferit Alnar .gibi ekollerin tavırlarının öğretilmesine yönelik çalışmalar). 	<ul style="list-style-type: none"> Bireysel çalgılarında Türk musikisindeki çeşitli makamlara ait, çeşitli usullerde ve formlarda eser ve etüd icrası.
<p>Bireysel Çalgı V</p>	<ul style="list-style-type: none"> Birleşik makamlarda yazılmış orta zorlukta eserleri icra etme Şed makamlarda yazılmış orta zorlukta eserleri icra etme Makamların çalgı üzerindeki pozisyonlarına hâkim olma amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Hicaz makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Hicaz Humayun makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Zirgüleli Hicaz makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Uzzal makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Nihavend makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Muhayyerkürdi makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Acemkürdi makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. 	<ul style="list-style-type: none"> Önceki derslerin devamı olarak bu derste öğrencilerin bireysel çalgılarına ilişkin teknik becerilerini yanında form bilgisini de geliştirmeleri Türk müziği formlarından Şarkı, Yürük Semai, Kar-natik gibi formlarında eser icraları ile Türk Müziği repertuarını geliştirme amaçlanmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türk musikisindeki çeşitli makamlara ait, çeşitli usullerde ve formlarda eser ve etüd icrası eder.
<p>Bireysel Çalgı VI</p>	<ul style="list-style-type: none"> İleri düzeyde teknik icra yetisi kazanma Makamlar arası geçişi yapma Makamsal yaratıcılık gerektiren 'Taksim' formunu icra etmek amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kürdilihicazkâr makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Hicazkâr makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Segâh makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Hüzzam makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Saba makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Köprü makamları kullanarak makamlar arası geçiş yapar Taksim kavramını bilir, uygular. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin kanun sazında çok sesli nota yazım biçiminde düzenlenmiş eserleri çözümlenmesi Kanun için düzenlenmiş çok sesli eserlerin solo icrası Basit-Şed makamlarda Şarkı, Yürük Semai, formunda eser icra eder. 	<ul style="list-style-type: none"> Çok sesli nota yazım biçiminde düzenlenmiş eser çalma.
<p>Bireysel Çalgı VII</p>	<ul style="list-style-type: none"> Birleşik makamlarda yazılmış orta zorlukta eserleri icra etme Şed makamlarda yazılmış orta zorlukta eserleri icra etme Makamların çalgı üzerindeki pozisyonlarına hâkim olma amaçlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Hicaz makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Hicaz humayun makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Zirgüleli hicaz makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Uzzal makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. Nihavend makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Muhayyerkürdi makamını tanır, çalgı üzerinde uygular Acemkürdi makamını tanır, çalgı üzerinde uygular. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin bireysel çalgılarına ilişkin teknik becerilerini ileri düzeyde geliştirmeleri Taksim yapma becerisinin geliştirilmesi Çeşitli perdeler üzerinden transpoze çalabilmesi amaçlanmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Taksim hakkında bilgi, taksim yaparak müziksel yaratıcılığı ve makam bilgisini geliştirebilecektir. Türk Müziği akor teknikleri, çeşitli makamlarda uygulayıp transpoze yaparak eser icra edebilecektir.

<p>Bireysel Çalgı ve Öğretimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim yöntem ve tekniklerini bireysel çalgı dersi bağlamında değerlendirme • Öğrencinin gelişim düzeyine uygun etkinlik oluşturabilme • Eser öğretme yöntem ve tekniklerini kavratma amaçlarıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suzuki yöntemini tanıır, uygular. • Öğretim yöntem ve tekniklerini tanıır. • Öğrenci gelişim düzeyine uygun çalışma düzenler. • Öğrenci gelişim düzeyine uygun etüt ve eser seçer. • Öğrencide yaratıcılık geliştirme yöntem ve yaklaşımlarını bireysel çalgı öğretimi bağlamında uygular. 	<ul style="list-style-type: none"> • İlköğretim kurumlarına yönelik çocuk şarkılarının icra edilmesi ve dağarcık oluşturma • Kanun icrasını geliştirici üst düzey teknikleri gerektiren eserlerin icra edilmesi • Sık kullanılan makamlarda repertuar oluşturma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kanun icrasını geliştirici üst düzey teknikleri gerektiren eserlerin icra edebilecektir.
--	---	--	---	--

Tablo 1 incelendiğinde, Bireysel Çalgı I, II, III, IV, V, VI, VII ders içerikleri kapsamında; Kanun hakkında temel bilgiler, tarihçesi, teknik özellikleri, başlangıç etütleri, teknik süsleme elemanlarını içeren etütler (arpej, glisando, çarpma,..v.b.), kromatik etütler, transpoze çalışmaları, taksim çalışmaları, Türk müziği makamlarında basit-bileşik ve şed makamlar kapsamında örnek eserlerle repertuar çalışmaları, kanun icracıları ve üslûp-tavır özellikleri konularının her iki programda ortak olarak yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan ortak ders içeriklerinin dönemlere göre dağılımında farklılıklar görülmektedir.

EÜ ders içeriklerinde usuller, form bilgisini kapsayan çeşitli formlarda eserler ile ilgili ayrıntılı çalışmalar, çok sesli nota yazımında düzenlenmiş eserlerin icrası konularının yer aldığı, MSKÜ ders içeriklerinde bahsi geçen konuların yer almadığı görülmüştür. MSKÜ ders içeriği kapsamında makamların açıkça belirtildiği, köprü makam kullanılarak makamlar arası geçki çalışmalarının yer aldığı görülürken, EÜ ders içeriklerinde makamların açıkça belirtilmediği ve köprü makamlarla makamlar arası geçki çalışmalarının yer almadığı görülmektedir.

Dördüncü sınıfın bahar yarıyılında yer alan Bireysel Çalgı ve Öğretimi ders içerikleri incelendiğinde ise; EÜ içeriklerinde çocuk şarkıları dağarcığı oluşturma ve icrası, üst düzey icra teknikleri gerektiren eserler, sık kullanılan makamlarda repertuar oluşturma çalışmalarına yer verildiği görülmekle birlikte, MSKÜ içeriklerinde öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencinin gelişim düzeyine uygun etkinlik oluşturabilme, yaratıcılık geliştirme yöntem ve yaklaşımları çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Bu doğrultuda her iki programda yer alan Bireysel Çalgı ve Öğretimi ders içeriklerinin birbiri ile ilişkili olmadığı söylenebilir.

SONUÇ

Kanun çalgısının geleneksel müziklerimizin yanı sıra dünya müziklerini seslendirmeye yatkın oluşu, geniş oktavlı yapısı ile özgür çalış imkânları sunması, süsleme elemanlarının zenginliği, çift el çalış teknikleri ile çok sesli müzikleri icra

edebilirliği, geç yaşta öğrenilmesinin teknik olarak zorluk arz etmemesi, arp ve piyano çalgılarının icra şekilleri ile ortak noktalarının bulunması, kolay taşınabilirliği gibi nedenlerden dolayı eğitim çalgıları arasında yer alması gerektiği söylenebilir. Müzik eğitimi anabilim dallarında bireysel çalgı dersi kapsamında kanunun ana çalgı olarak elverişli olduğu noktasından hareketle, dört müzik eğitimi anabilim dalında varlığını sürdüren Bireysel Çalgı-Kanun derslerinin yaygınlaşması amacıyla, YÖK'ün yayınlamış olduğu ders programlarına kanun çalgısını da ekleyerek güncellenmesi gerekliliği düşünülmektedir. Bu bağlamda, müzik eğitimi anabilim dallarına kanun öğretmenlerinin istihdam edilerek öğrencilerin bu çalgıya teşvik edilmesi önem teşkil etmektedir. Bununla birlikte Göksel Baktagir'in "Mini Kanun Projesi"nin hayata geçirilmesi, itici güç olacaktır. Kanun eğitimi günümüzde daha çok Türk müziği konservatuvarlarında verilmektedir. Müzik eğitimi anabilim dallarında da kanun eğitiminin yaygınlaştırılması, Türk müziği konservatuvarlarından formasyon olarak mezun olmuş eğitimciler ile müzik eğitimi anabilim dallarından kanun eğitimi olarak mezun olmuş eğitimcilerin istihdam edilmesi ile mümkün olabilir.

Bu araştırma kapsamında yapılan incelemede iki üniversitede yayınlanmış olan Bireysel Çalgı-Kanun ders içerikleri karşılaştırıldığında, yapılan çalışmaların genel olarak örtüştüğü görülmektedir. Yedi dönem süren bireysel çalgı derslerinin içeriklerinin örtüşmesinin yanında, örtüşen ders içeriklerinin farklı zamanlamalarla programlarda yer aldığı belirlenmiştir. Diğer taraftan sekizinci dönem dersi olan Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun ders içeriklerinin ise birbiri ile ilişkili olmadığı görülmektedir. Ders içeriklerinin eşgüdümlü olarak programlarda yer almaması ve Bireysel Çalgı ve Öğretimi-Kanun ders içeriklerinin örtüşmemesinin sebeplerinden birinin, kanun çalgısının müzik öğretmenliği programlarında yeni yeni yaygınlaşmaya başlanması olduğu söylenebilir. Bir diğer etken olarak kanun için yazılmış metot, etüt ve eserlerin azlığı gösterilebilir. Bununla birlikte, kanun eğitimi için bugüne kadar yazılmış metotlar incelendiğinde, çoğunluğunun başlangıç aşaması etütlerden ve ilk seviye eserlerinden oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda, kanun eğitiminde bütünlük sağlanabilmesi için başlangıç seviyesi, orta ve ileri seviyeler olmak üzere mızrap çalışmaları ve etütlerin eğitim amaçlı olarak yazılması gerektiği; bununla birlikte yine seviyeler çerçevesinde repertuar çalışmasının yapılması, çalgının çok seslilik imkânı dahilinde özel eserler ve etütler yazılması gerektiği düşünülmektedir. Her ne kadar Türk müziği çalgı icrasında çift porte okuma geleneği olmasa da, kanun buna son derece elverişli bir çalgıdır. Başlangıç seviyesinden başlamak üzere çift porte mızrap çalışmaları ve etütler yazılarak kanun çalgısının doğası gereği çok seslilik imkânı sağlanabilir. Özellikle yeni dönem icracıları kanun çalgısını adeta piyano gibi icra etmekte, bu öncü teknik, uygulamada varlığını geliştirerek sürdürmektedir. Yeni dönem kanun icrasında varlığını sürdüren bu uygulamaların teorik olarak da yer bulması için çalışmalar yapılması gerekliliği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Baktagir, Göksel (2014). "Kanun Sazında Sağ Ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler Ve Saz Eserleri". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kostak Toksoy, Ayşegül (2006). "Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma Ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler". Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Uludağ, Ali Korkut, ve Nuray Dönmez Devocioğlu (2017). "Kanun Çalgısının Okul Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Geliştirilen Sistemik Yaklaşımlar Ve Etkililik Düzeyleri". *Journal of Human Sciences*. C.14, S.1: 1017-1034.
- YÖK. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/muzik_ogretmenligi.pdf.Erişim Tarihi: 15.09.2017.